

משפחת מאשה ליאור לבית שוסטר

נושא הראיון: מאשה ליאור לבית שוסטר
מקום לידה: קובל, פולין
שם המראיין: רחל זיו
ערך ועיבד עבור המוזיאון היהודי בוורשה: אלי קידר

נולדתי לחיה לבית וינר ויעקב שוסטר בקובל שבפולין. אבי יעקב נולד בשנת 1897 לדבורה ונחום שוסטר. אבא היה בן יחיד להוריו. אימי חיה נולדה בשנת 1897 ליעקב ומישקה וינר. היא היתה הבת הבכורה, אחריה נולדו דודי חיים שנישא לסלבה ונולד להם בן בשם יעקב. הדוד השני היה מרדכי. נישא לחנה והיו להם שלושה ילדים: יעקב, מישקה, פלה. האחות הבאה שמה שרה, נישאה לבנימין קרל מלובלין. ילדיהם: מישקה, חיים ויעקב. לאחריה האחות רבקה שנישאה ושם משפחתה סוסנה. הילדים: יצחק, מישקה. האח הבא הוא יצחק, שגר בוורשה, נישא לפלה ונולדו להם בת ובן. הצעיר שבאחים היה ישעיהו, הגיע לפלשתינה בגיל 13. נשוי ליוכבד וילדיהם: דליה, נילי. כל בני המשפחה מלבד אלה שעלו טרם המלחמה לארץ, נספו בשואה. להורי נולדו שלוש בנות: הבת הבכורה שמה היה ינטה, נפטרה בקובל בגיל 13 מדלקת בתוספתן. הבת האמצעית הייתי אני מאשה ושמי בקובל היה מישקה-ע"ש הסבתא שלי. האחות הצעירה היתה בלה, נשארה בתקופת השואה בקובל ונרצחה על ידי הנאצים. משפחתנו התגוררה קרוב לתחנת הרכבת ברחוב סטרה-קוליבה, לאחר מספר שנים שונה שם הרחוב לסנקביצה' (על שם הסופר הפולני הנריק סנקביץ'). מביתנו נפתחה לכוון תחנת הרכבת שדרה של עצי ערמונים, ליד הבית נמצאה באר. שאבו ממנה במשאבת יד ונשאו דליי מים הביתה בידים. משפחתי נהנתה ממעמד כלכלי מבוסס, אפילו גבוה, תודות לחנות המשקאות החריפים שבבעלותה. כילדה לא חסר לי דבר, בגדים, בילויים ותרבות. למדתי בבית ספר ממלכתי פולני, בכיתה ישבו ילדים פולנים ויהודים ביחד. בבית למדתי בשיעורים פרטיים גם את השפה העברית, בהוראתו של המורה הפרטי בבריק, שהיה מוכר לכל בני קהילת קובל. בבית הספר היסודי סיימתי 8 כיתות. זכור לי המורה למוסיקה שהיה אוקראיני ובזכותו למדתי לאהוב מוסיקה קלאסית. בורכתי בקול טוב ושמיעה מוסיקלית מעולה ושרתי במקלהל בית הספר וגם ניגנתי בתזמורת. בגיל 14 עברתי לבית הספר התיכון 'קלרה ארליך' שם למדתי שנה אחת ואחר עברתי לבית הספר המקצועי-יהודי 'אורט'. בתקופת הלימודים הלכתי עם חברות וחברים לתנועת בית"ר. המפגשים והפעולות בתנועה היו מאוד אינטנסיביים, לדוגמה: כאשר הבריטים בארץ ישראל פרסמו את 'הספר הלבן' נגד עלית יהודים, התחילה במפלגות הציוניות תסיסה שגלשה למחאות על גזרת הבריטים. קיבלנו מהמרכז התנועתי של בית"ר בוורשה הבירה דפי מחאה וגם עצומה המגנה את ממשלת המנדט. הפצנו אותם בקרב הקהילה היהודית. השתתפנו בעצרות מחאה ותהלוכות עם נאומים חוצבי להבות. צילומים מהמחאה שלנו ופורסמו בעיתוני פולין.

כאשר זאב ז'בוטינסקי מייסד התנועה ביקר בקובל, נערך ברחבת המסדרים בקן התנועה מפקד חברים חגיגי והוא חלף ועבר לידי. ראיתי אותו מקרוב, הוא היה אדם קטן, צנום ונחמד. המפגש איתו נשאר עבורי בגדר חוויה בלתי רגילה.

זכור לי עוד פרט פיקנטי לגבי קובל: העיר התברכה בבחורות יהודיות יפות מאוד, הגויים מאוד אהבו את היהודיות. בפי הפולנים היתה שגור משפט: 'לעזאזל עם היהודים, היהודיות איתנו'. זכור לי שאחת הבנות היהודיות התנצרה ואני זוכרת איך הובילה באחד החגים הנוצרים את ילדיה הנוצרים לאורך רחוב ורשבסקה, אל הכנסייה שהיתה ממוקמת בעיר הישנה. נדמה לי שבשנים 3-1932 הרגישו כבר באוויר את מבשרי המלחמה. שר הכספים ושר הפנים הפולנים פרסמו גזירות קשות שחלו על המיעוט היהודי בארץ ודרשו מאיתנו תשלומי מיסים גבוהים ואז מצבנו הכלכלי הורע מאוד. המעמד המבוסס מקרב היהודים נשחק והמעמדות העניים פשוט רעבו לא פעם לפת לחם. בעקבות המצב גברה בפולין גם האנטישמיות. החיים נעשו בלתי נסבלים. התחלנו בבית לחשוב על הגירה לארץ ישראל. זכור לי שפעם כאשר נכחתי במקרה בחנות המשקאות החריפים של אבא, הגיעו לפתע פקידי מס וסגרו לנו ארונות עם מלאי בקבוקים וסחורה עם מנעולים וחומות, בגין אי תשלום מיסים במועד. מכאן ואילך אסור היה לפתוח את הארונות והפקידים ביקרו מעת לעת לביקורת לבדוק אם נשמר צו העיקול. שערי הכניסה של ארץ ישראל בשלטון המנדט הבריטי היו נעולים בפני סתם מהגרים יהודים שהחליטו לבוא. הבריטים הרשו להכניס לארץ רק מיכסת מהגרים קבועה. מי שלא קיבל סרטיפיקט נאלץ להישאר בבית או להסתכן לנסוע על אחריותו, בסיכוי גבוה שיחזירו אותו בנמל חזרה כלעומת שבא. הוחלט במשפחה שאבא ייסע לארץ ישראל ראשון, עם ויזה של תייר. וכך היה, הוא רכש כרטיס הפלגה באוניה, שעלה 40 לירות שטרלינג, הון תועפות באותם ימים. אבא נסע ברכבת לאיטליה והפליג מנמל איטלקי. בארץ באותם זמנים היתה מתיחות רבה ביחסים בין יהודים וערבים. גם מצב התעסוקה היה גרוע. אבא עבר בארץ ממקום למקום, עד שהגיע לפתח תקווה ושם מצא למזלו עבודה של פועל יומי בפרדסים. 3 שנים חי אבא בארץ לבד, וכל הזמן הכין את התנאים לאיחוד המשפחה. כל הזמן התקיים קשר מכתבים קבוע בין ארץ ישראל ופולין. אז הוחלט שגם אני נוסעת לארץ ישראל. באותם ימים מצאו היהודים בפולין דרך לעקוף את גזרות ממשלת המנדט הבריטי בנוגע להגירה. בחורים ובחורות שכבר היו תושבים חוקיים בארץ ישראל עם דרכונים בריטיים אמיתיים, והגיעו לפולין לביקור, נהגו לחתן אותם באופן פיקטיבי עם בני ובנות זוג, כדי שייסעו בחזרה לארץ ישראל ביחד. יום אחד הגיע לביתנו בחור כזה. אבא שלי הכיר אותו בארץ וסמך עליו. זה היה בשנת 1936. נערכה חתונה כדת וכדין בנוכחות רב. נרשמנו במשרד הנישואים הפולני וקיבלתי מהמדינה דרכון ומסמכי נסיעה. נסעתי עם 'בעלי' לרומניה ושם הפלגנו מנמל קונסטנצה באוניה 'פולניה' דרך הים השחור למזרח התיכון. כאשר הגעתי לארץ, נפרדתי מהבחור שאיתו הגעתי. התיישבתי בפתח תקווה, שם נמצא גם אבא. חיפשתי מיד עבודה ומצאתי תעסוקה גם אני בפרדסים. לאחר תקופה קצרה יחסית, נקלטתי במולדתי החדשה-ישנה באופן מצוין. נרשמתי לקורס 'עזרה ראשונה בארגון 'מגן דוד'. הצטרפתי למקהלת הפועלים המקומית שהמנצח שלה שלמה קפלן שהיה דמות ידועה בחיי הציבור בארץ. לקרוא תווים ידעתי עוד מהבית, בקובל. והנה הקימו בתל-אביב את התזמורת הפילהרמונית עם המנצח והמוסיקאי הדגול ברוניסלב הוברמן ושרתי במסגרת הופעות התזמורת עם המקהלה של פתח תקווה. חברי המקהלה נסעו לחזרות בתל אביב

באוטובוסים מיוחדים מלווים בשוטרים. כל חברי המקהלה קיבלו משלטונות המנדט הבריטים תעודות זהות מיוחדות עם תמונה. התעודה שמורה איתי עד היום. המקצוע הרשום בתעודה היה 'סינגר' – זמרת. הקונצרטים לקהל הרחב התקיימו בבנייני התערוכה בתל אביב.

בשנת 1939, ערב מלחמת העולם השנייה, לאחר כמעט 6 שנים בנתק פיזי, רצתה אימי בקובל שבפולין לאחד את המשפחה ולחיות עם אבי. היא השאירה את אחותי בלה בת ה-16 אצל אחותה, בבית בפולין. היא עצמה נסעה ארצה כמעפילה בלתי-לגאלית. היא קיוותה שתוך זמן קצר תוכל להביא גם את בלה לארץ. אימי הצליחה במשימתה הראשונה, הגיעה לארץ ישראל הצטרפה אלי ואל אבא בפתח תקווה. אולם אז פרצה מלחמת העולם השנייה, הקשר עם אחותי בלה נותק וידוע לי שנספתה בתקופת הכיבוש הנאצי, בשואה, בקובל. עוד זמן מה לאחר בואה של אמא, גרנו בפתח תקווה. בשנת 1940 עקרנו לחיפה. ההורים פתחו עסק שהצליח מאוד. מצבנו הכלכלי השתפר והתבסס. עבדתי שנים רבות עם ילדים בתור גננת. נישאתי וגרתי עם בעלי ליד ההורים. נולדו לנו שני בנים: שם הבכור היה יורם והוא נפטר בגיל צעיר. שם הבן השני אוריאל והוא חבר קבוץ 'יפעת'.